

Az érv fogalma és felépítése

Érveléstechnika-logika 2.

Miről lesz szó?

- Érvelés, érv fogalma.
- Érvelés elemei: premisszák, konklúziók.
 - Konklúzió: hogyan találjuk meg?
 - Premisszák: hogyan találjuk meg?
- Érvelések szerkezete, rekonstrukciója.
- Hogyan érvelünk a hétköznapi életben?
- Érvek értékelése: erősség vs. hatásosság.
- Internális, externális kritika.

Meggyőző?

- *(Lány az anyjának): Ha nem megyek el a Szigetre, akkor egész nyáron itthon ülhetek a négy fal között. Ezt te sem akarhatod. Vagyis elmehetek.*
- Nem értem a Zoli milyen jogon kritizálja a parkolásomat. Ő sem tudott autót vezetni ilyen idős korban!
- *A mikro-proteineket tartalmazó sampon most akár 45 %-kal dúsabbá teszi a haját! Ha Ön is dús haját szeretne, vásárolja meg!*
- Minden híres tudós magyar volt. Einstein híres tudós, tehát Einstein magyar.

Mi történt? Hogyan írnanék le a jelenséget?

- Miről akarja meggyőzni *A szereplő* B szereplőt?
- Milyen kapcsolatban vannak egymással az állítások?
- Meggyőző-e az érvelés? Ha nem, miért nem?
- Megalapozott-e az érvelés? Ha nem, miért nem?

Miből áll egy érv?

Mi egy érv?

De mik azok az érvek? Aki **érvel**, az **bizonyítékokat, indokokat** hoz fel állításának elfogadása mellett.

Nem minden állításunk nyilvánvaló, éppen ezért van szükség az állításon túl még további **indokokra, bizonyítékokra**.

Az érvelés egy **állítás** további állításokkal történő megalapozása.
Az érvelés: állítások struktúrált csoportja, premisszák és konklúziók együttese.

Az érvelés általában a meggyőzéssel kapcsolódik össze: azért érvelünk, hogy meggyőzzünk valakit (vagy önmagunkat) egy állítás igazságáról.

Mit tekintünk állításnak?

Állítás (kijelentés):

- Egy értelmes kijelentő mondat, amely *információt közöl a világról*.
 - Az állítás vagy *igaz* vagy *hamis*, és nem lehet egyszerre igaz és hamis.
 - Nem fejeznek ki állítást azok a mondatok, amelyek nem igazak vagy hamisak. Állítások pontosan egy meghatározott igazságértékkel rendelkeznek.
- **Tényállítások:** elvileg egyértelműen eldönthető módon igaz vagy hamis.
 - „ $2+2=4$ ”; „Párizs Franciaország fővárosa.” „Gábor tegnap cápauszonyt vacsorázott.” (Nem biztos, hogy el is *tudjuk* dönteni: „Minden természetes szám felírható két prímszám összegeként.”; „A valaha létezett legnagyobb földi hegy magassága meghaladta a 12 km-t.”)
 - **Értékállítások:** egy közösség számára elfogadható vagy elfogadhatatlan.
 - „Az anyagiilkosság rossz dolog.”; „A háború hasznosabb, mint a béke.” „x-nek ezek után le kéne mondania.”

Érv = konklúzió és premisszák

- *Amit* alá akarunk támasztani: **konklúzió**.
 - Mindig *egy* van? Nem, de általában: ha több állítást is alátámasztunk, akkor azok vagy egymás alá vannak rendelve (részkonklúziók + főkonklúzió), vagy több érvelés jelenik meg párhuzamosan.
- *Amikkel* alá akarjuk támasztani: **premisszák**.
 - Akármennyi lehet – amik valóban a konklúzió alátámasztására szolgálnak. Adott szöveg tartalmazhat irreleváns állításokat („kitérő” rész retorikában + páthosz, éthosz), de ezek nem számítanak premisszának.

Példa

- *„Nyilvánvaló, hogy az eutanázia nem megengedhető, hiszen ebben az esetben az orvos a beteg öngyilkosságában segít. Márpedig öngyilkosságban segíteni valakit tulajdonképpen az emberölés egy formája. Az emberölés pedig semmilyen formában nem engedélyezhető.”*
 - Mit akar bizonyítani a szöveg? (Miről akar meggyőzni?) Vagyis: **mi a konklúzió?**
 - Az érvelő mivel akarja megalapozni az álláspontját? Milyen indokokat hoz fel a konklúzió mellett? Vagyis: **mik a premisszák?**

Érvelések rekonstrukciója: konklúziók és premisszák azonosítása

1. Mik a releváns kijelentések? (És mik nem azok?)

- a) Konklúzió: ahhoz, hogy tudjuk, mivel támasztunk alá, először tudni kell, hogy mit: az ez érvelés centruma.
- b) Premisszák.

2. Hogyan viszonyulnak ezek egymáshoz

- mi az érvelés szerkezete?

Érvelési szerkezetek diagramja

Hogyan találjuk meg a konklúziót?

- Mit akar bizonyítani az érvelő? Mi következik az elmondottakból? Miről akar meggyőzni minket?

A konklúzió azonosítását formai és tartalmi elemek segítik.

- **Formai elemek** segítik:
 - A formai elemek közé tartozik az érvelő írás vagy előadás **címe** és **alcíme**, továbbá az írást bevezető ún. **szövegfej** (*lead*, *Kopf*), illetve tudományos írásművek esetén az **absztrakt**. A cím és alcím (rendszerint csak együtt), ha mégoly vázlatosan is, de valamiképpen a konklúzió jelzésére szolgálnak.
- **Tartalmi elemek** segítik:
 - Tartalmi, kifejezésbeli eszközök is: ezek az úgynevezett **konklúziójelzők**.

Konklúziójelzők 1.

- tehát
- eszerint
- következésképpen
- mindent összevetve
- a korábbiak folyamányaként
- ennek megfelelően
- azt kapjuk, hogy
- a fentiekből kifolyólag
- ezért
- egyszóval
- így
- ekként
- ebből adódik
- ilyenformán
- mindezek után világos,
- innen adódik,
- arra jutunk, hogy
- tehát, vagyis, azaz, így aztán,
- következésképpen
- az előbbiek alapján látható
- végeredményben
- ezért aztán,
- összességében stb.

Konklúziójelzők 2.

- Állítom / megállapítom, hogy...
- Tagadom / visszautasítom, hogy...
- Cáfolni kívánom, hogy...
- A továbbiakban bizonyítani kívánom / meg kívánom mutatni, hogy...
- Az alábbi érveket hozom fel amellet, hogy...
- Amellet érvelek, hogy...
- Álláspontom az, hogy...
- Azt a konklúziót vonhatjuk le, hogy...
- Arra a következtetésre jutunk / juthatunk, hogy...

Példa-Konklúzió

- *Nyilvánvaló, hogy az eutanázia nem megengedhető, hiszen ebben az esetben az orvos a beteg öngyilkosságában segít.* Márpedig öngyilkosságban segíteni valakit tulajdonképpen az emberölés egy formája. Az emberölés pedig semmilyen formában nem engedélyezhető.
 - **Konklúziójelző:** nyilvánvaló, hogy
 - **Konklúzió:** Az eutanázia nem engedhető meg.

Konklúziók megtalálása

- Lehet a szöveg elején, közepén, végén vagy sehol.
- A konklúzió kimondottság, világos megfogalmazottság tekintetében két fajta lehet: *explicit* (kimondott) vagy *implicit* (hallgatólagos, rejtett, kimondatlan) konklúzió.
 - Míg az előbbit megtaláljuk a szövegben, kimondva vagy leírva, addig az utóbbit az érvelés csak sejteti, mint olyasmit, ami az elmondottakból vagy leírtakból következik.

Implicit Konklúzió

Nem mindig mondunk ki valamit (sugallunk).

- **Hasznos:** tömörebb a szöveg.
- **Felhasználható:** általában implicit konklúziónál kevésbé vagyunk kritikusak (mint ha ugyanazt kimondva halljuk).
 - *Kognitív erőforrásainkat leköti az implicit elemek rekonstruálása, csökkent kapacitással tudjuk csak kritikusan megvizsgálni.*
 - **Manipulatív lehet:** hiszen kimondat velünk konklúziókat (amelyekkel nem is értünk feltétlen egyet) és úgy járulhat az attitűd-váltáshoz, hogy nem vagyunk tisztában ezzel a meggyőzési szándékkal.
- **Immunizál:** mivel nincs kimondva, így nem számon kérhető a klasszikus nyelvfelfogásban (ígéreteken, fenyegetéseken, sajtópereken és pragmatikai alapon viszont IGEN!).

Vezető kérdések

- A konklúzió felismerését segíthetik ezen kívül bizonyos vezető kérdések, amelyek irányítják a figyelmünket. Jól használhatók az explicit, kimondott konklúzió azonosításához is, de különösen fontosak az érvelés kimondatlan, implicit konklúziójának azonosításához. Ilyen vezető kérdések lehetnek az alábbiak:
 - Miről akar meggyőzni a szerző?
 - Mit bizonyít a szöveg?
 - Mi a végkövetkeztetés?
 - Mi következik az elmondottakból?
 - Mi a szerző tétele, állítása?

A premisszák megtalálása

- Milyen állítások hivatottak alátámasztani a konklúziót? Milyen indokok vannak a tétel mellett? Mi bizonyítja az állítást?
- Nem minden premissza, ami nem konklúzió (kitérés stb.): ezek a rekonstrukcióban eltűnnek

Premisszajelzők

- minthogy
- figyelembe véve, hogy
- abból kiindulva, hogy
- annak alapján, hogy
- arra támaszkodva, hogy
- azon az alapon, hogy
- mert
- amennyiben
- látva, hogy
- annak következtében, hogy
- alapul véve, hogy
- elfogadva, hogy
- mivel
- amiatt, hogy
- adva, hogy
- azáltal, hogy
- belátva, hogy
- annak folyamányaként, hogy
- Elfogadom / megadom /megengedem /elismerem, hogy...
- Az alábbi érveket hozom fel / az alábbi érvek szólnak / álláspontom mellett: elsőként... másodikként,...harmadikként az, hogy...

Példa- premisszák

- Nyilvánvaló, hogy az eutanázia nem megengedhető, **hiszen** ebben az esetben **az orvos a beteg öngyilkosságában segít**. **Márpedig** öngyilkosságban segíteni valakit tulajdonképpen az emberölés egy formája. **Az emberölés pedig semmilyen formában nem engedélyezhető.**
- **Premisszajelzők:** hiszen, márpedig
- **P1: Az eutanázia esetén az orvos a beteg öngyilkosságában segít.**
- P2: Az öngyilkosságban segítség emberölés.
- P3: Az emberölés semmilyen formában nem engedhető meg.

Vezető kérdések

- Mely állítások hivatottak alátámasztani a konklúziót?
- Milyen érvek szólnak a tétel mellett?
- Mi bizonyítja az állítást?
- Miért kellene elfogadnunk a szerző véleményét?
- Milyen indokai vannak a szerzőnek?
- Miből következik a konklúzió?
- Milyen adatokat, tényeket, érveket sorakoztat fel a szerző a konklúzió alátámasztása érdekében?
- Milyen fontos kimondatlan állításokon, előfeltevéseken nyugszik az érvelés?

Az érvelés rekonstrukciója egy példán át

- Az elemzett szövegeket a rekonstrukcióban többnyire *átfogalmazzuk, rövidítjük, egyszerűsítjük*, adott esetben *kiegészítjük*:
- Nyilvánvaló, hogy **eutanázia nem megengedhető**, hiszen ebben az esetben az orvos a beteg öngyilkosságában segít. Márpedig öngyilkosságban segíteni valakit tulajdonképpen az emberölés egy formája. Az emberölés pedig semmilyen formában nem engedélyezhető.
- P1: *Az eutanázia esetén az orvos a beteg öngyilkosságában segít.*
- P2: *Az öngyilkosságban segítség emberölés.*
- P3: *Az emberölés semmilyen formában nem engedhető meg.*
- K: *Az eutanázia nem megengedhető.*

Hogyan érvelünk a hétköznapiakban?

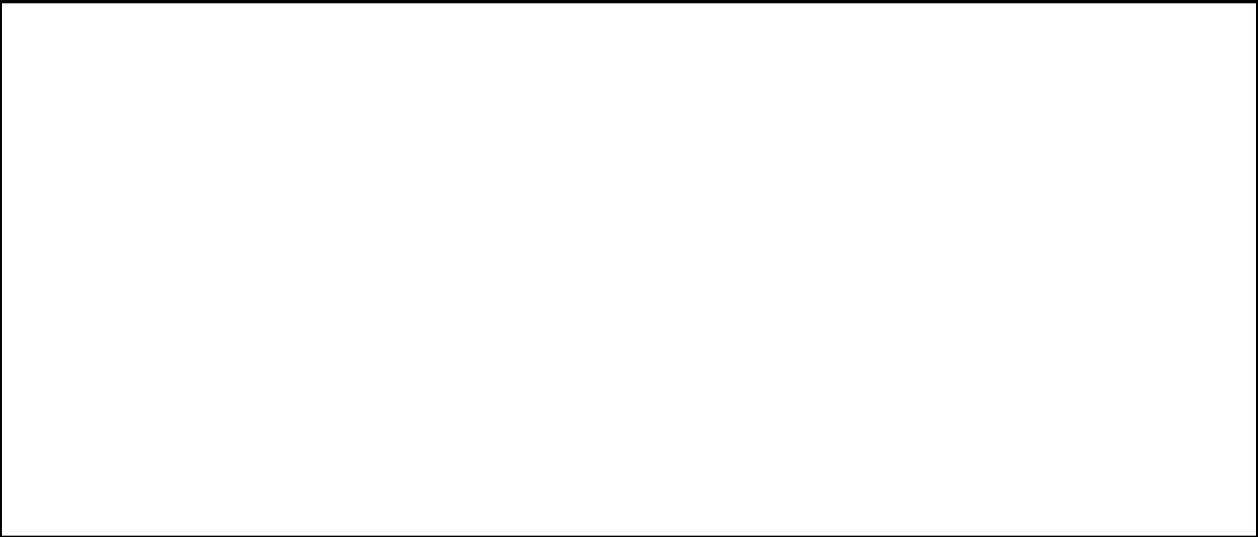
Toulmin séma

Adat

Állítás

Biztosíték

Toulmin séma

Adat

Minősítő | **Állítás**

Biztosíték

Ellenvetés

Támogatás

S

Data
Petersen svéd.

Claim (kezdeti)
Petersen katolikus.

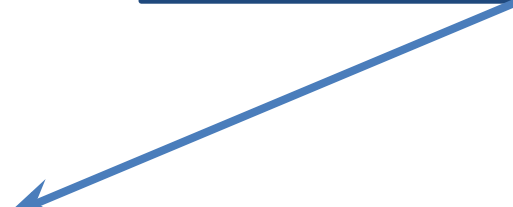
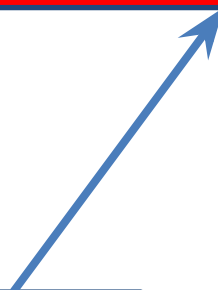
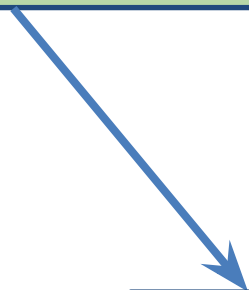
Rebuttal
Azért nem minden svéd.

Warrant
A svédok katolikusok.

Qualifier
Szinte biztos.

Backing
A népszámlálási adatok szerint a svédok 98%-a katolikus.

Claim (végső)
Szinte biztos, hogy Petersen katolikus.

Mikor jó egy érv?

- Többféle értelemben beszélhetünk arról, hogy egy érv jó.
1. **Hatásos:** Vagyis akkor jó egy érv, ha *meggyőz* bennünket az adott álláspont igazságáról, ha sikerül *rávennie* minket arra, hogy elfogadjuk az adott állítást.
 2. **Erős:** Ha további állítások *megalapozzák*, megfelelően *megindokolják* a védeni kívánt álláspontot. Vagyis ha ezekből a további állításokból tényleg jogosan lehet a védeni kívánt álláspontra *következtetni*.

Mi a különbség erősség és hatásosság között?

- Az érv hatásossága **függ** attól, hogy kiket akarunk meggyőzni. A hatásosságról mindig **csak egy adott célközönség** tekintetében beszélhetünk.
 - Ugyanaz az érv lehet, hogy hatástalan egy tudományos vitában, de meggyőzheti a laikusokat. (Pl. amikor a „parapszichológus” az örökmozgó létezését bizonygatja különböző közönség előtt)
- Egy **érvelés hatásossága** azt jelenti, hogy milyen eredménye van egy adott érvelésnek a **célközegben**.
- Ezzel szemben az érv **erőssége nem függ attól**, ki kit próbál meggyőzni. Csak attól, hogy a **premisszák megalapozták-e** a konklúziót.

Racionális vitában milyen érv számít?

- A **racionális vitában** csak az érvek **erőssége** számít. De egy **törvényszéki tárgyalás** típusú vitában inkább a hatásosság.
- Az **érvek erősségét** a **logikai** ismereteink segítségével tudjuk eldönteni.
- **Érvelési hiba: Gyenge érvet erősnek feltüntetni** (a győzelem érdekében).

Milyen az erős érvelés?

- Azonban a meggyőzés és az erős érvelés nem zárja ki egymást!
- A legjobb kombináció: a saját álláspontunk **erős**, de ugyanakkor **leghatásosabb** képviselése egy vitában (optimális eset, erre kell törekedni).
- Az érveléstechnika kurzuson fejleszteni fogjuk az *érvelési, és vitakészséget*, valamint eszközöket tanulunk az *érvek elemzéséhez és az érvelési hibák felfedezéséhez*.

Érvelések elemzésének szempontjai

Milyen kérdésre keres választ?	Mi az igazság? Mi a helyes álláspont? Mi a jól védhető álláspont?	Mit tegyek, cselekedjek? Hogyan döntsek, válasszak?
Milyen cél alapján? Mit tekint az érvelések funkciójának?	igazolás alátámasztás bizonyítás	attitűdváltozás (intenzitásváltoztatás, létrehozás, megváltoztatás +/-)
Milyen területek foglalkoznak ezzel a szemponttal?	logika és informális ill. egyéb argumentációelméletek	logika ill retorika, marketing, meggyőzéspszichológia
Az érveléseket milyen szempontból vizsgálják?	erősség/érvényesség (helytállóság)	hatásosság

Ahol nincsenek érvelések

- Egy szöveg érvelést tartalmaz, ha bizonyítani, indokolni akar valamit.
- Azonban nemcsak mellékes megjegyzések vegyülnek az érvelésekbe, hanem vannak olyan szövegek, amelyekben egyáltalán nincsenek érvelések.
- Rossz szöveg esetén a szerző bizonyítani akar valamit, anélkül, hogy indokokat szolgáltatna (tipikusan ilyenek a rossz publicisztikák)
- Azonban lehet, hogy a szöveg eleve nem is akar semmit sem bizonyítani.
 - Ilyen nem érvelő szövegek a: *leírások, elbeszélések, kifejtő szövegek, illusztrációk, magyarázatok, tanácsok, figyelmeztetések, véleménynyilvánítások* stb.

Ahol nincsenek érvelések

- Az alábbi *kifejtő* szövegrész nem bizonyít semmit, nem érvel, hanem *értelmezi* és *bemutatja* az indukció fogalmát:

„A természettudományban indukciónak mondják azt az ismeretszerzési módszert, amely sok-sok egyes jelenség megfigyeléséből igyekszik nagyobb területen érvényes törvényeket fölismerni. Az ismeretszerzésnek ez a módja a matematikában sem idegen, bár önmagában sohasem vezet lezárt matematikai ismerethez (tételhez), csupán sejtéshez.”

Ahol nincsenek érvelések

Ha használt autót veszel, számos dologra kell odafigyelned. A tesztvezetéssel nézd meg hogyan reagál az autó a gyorsításra, lassításra, milyen az úttartása. Érdeemes megnézni, milyenek a biztonsági berendezések: ABS, légzsák. Kérdezd meg, hányszor volt szervizben az autó, és ha lehet, ellenőrizd az akkumulátort is. (javaslat)

Hiszünk abban, hogy vállalatunk olyan termékeket fejleszt, és értékesít, amiket az ügyfelek szeretnek. Cégünknek jobb termékeket kell ajánlania a versenytársainknál. Jó úton haladunk. (véleménynyilvánítás)

Honnan tudjuk, hogy egy érv hibás?

- A rossz és jó érvek egyaránt indokokat tartalmaznak.
- Amikor azt mondjuk: „*ez nem érv*” azzal azt fejezzük ki, hogy az érv nagyon gyenge, más szóval nem fogadjuk el a felhozott indokokat az igazolni kívánt állítás mellett.
- Sokszor valóban hibás, rossz érvekkel találkozunk. Ám a hétköznapi intuícióink időnként csalnak.
- Ezért van szükség érveléstechnikára-logikára, hogy megbízható módszer alapján, megalapozottan tudjuk az érveket értékelni, és eldönteni melyik jó és melyik nem.

Mi az internális, és mi az
externális kritika?

Az érvelés értékelése - Kritika

1. **Internális kritika.** Az internális kritika esetében az érvelő által eleve elfogadott premisszák segítségével kritizáljuk az általa elfogadott érvelést.
2. **Externális kritika.** Az externális kritika esetében külső, a másik fél által addig fel nem használt információ alapján kritizáljuk a vitapartner érvelését, illetve az elemzett szövegben található érvelést.

Internális kritika

P1 A magyarok harmada adócsaló.

P2 Gábor magyar.

K Gábor adócsaló.

- **Az internális kritika** esetében **nem a premisszákat** vitatjuk, hanem azt, hogy a **premisszák nem alapozzák meg**, nem vonják maguk után a konklúziót.
- Ez a legerősebb kritika, de viszonylag ritkán fordul elő.
- **Internális kritika -> Logika eszköztárával**

Externális kritika

P1 A magyarok döntő többsége adócsaló.

P2 Gábor magyar.

K Gábor adócsaló.

- Az **externális kritika** esetében a **premisszákat vitatjuk**. Új – a másik fél által nem ismert, még el nem fogadott – információk alapján kritizáljuk az érvelést.
- **Externális kritika** → **premisszák vitatása, új tényekre hivatkozás.**